

Memo

Aan De gemeenteraad
Van Het college van B&W
Datum 28 mei 2025
Zaaknummer ZS-1333266

Onderwerp

Toelichting noodopvang vluchtelingen naar aanleiding van de informatieronde van 14 mei jl.

Inleiding

Het college stelt aan de gemeenteraad voor een noodopvanglocatie voor maximaal 200 vluchtelingen gedurende maximaal twee jaar te realiseren aan de Zandsestraat in Bemmelen. Met dit voorstel komen we tegemoet aan onze taakstelling en wettelijke verplichting.

Afgelopen 14 mei vond er over dit voorstel een informatieavond plaats. Tijdens deze avond zijn er over meerdere onderwerpen vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. In deze memo geven we naar aanleiding hiervan een nadere toelichting en achtergrondinformatie. Ook geven wij informatie over de actuele ontwikkelingen over het verdelbesluit naar aanleiding van een recente brief van het Ministerie van Asiel en Migratie aan de Commissaris van de Koning. Daarnaast gaan we in op de schriftelijke vragen die op 20 mei 2025 gesteld zijn door B06.

De onderwerpen die we in deze memo aan bod komen zijn:

1. Bindend adviesrecht
2. Verdelbesluit
3. Voorbeelden van kleinschalige locaties
4. Bestuursvereenkomst
5. Dagbesteding
6. Vragen bewonersavond 6 mei 2025
7. Financiële tegemoetkoming
8. Participatie
9. Onderwijs
10. Beantwoording vragen B06

Kernboodschap

1. Bindend adviesrecht

Het college van burgemeester en wethouders neemt regelmatig besluiten over ruimtelijke projecten, zoals woningbouwlocaties, maatschappelijke voorzieningen of energieprojecten. In sommige gevallen is het college verplicht om voorafgaand aan zo'n besluit een advies aan de gemeenteraad te vragen. Dit advies is bindend.

Voor dit specifieke, tijdelijke initiatief aan de Zandsestraat vraagt het college de raad om af te zien van het bindend adviesrecht, door de lijst van gevallen waarvoor dit geldt gericht aan te passen.

Daarbij spelen de volgende overwegingen een rol:

- a. *Het plan is voldoende concreet voor een politieke weg*
De plannen zijn inmiddels uitgewerkt: het gaat om tijdelijke huisvesting voor maximaal twee jaar, op een specifiek perceel, met een duidelijke ruimtelijke en fysieke inrichting. Daarmee is het voorstel

voldoende concreet om nú al een politieke afweging te maken. Men weet wat er komt, voor hoe lang en in welke vorm. Dat biedt de mogelijkheid om op basis van een compleet beeld een inhoudelijk oordeel te geven.

b. *Politiek oordeel gaat verder dan planologische afweging*

Een formeel bindend advies beperkt zich tot de planologische kant van het verhaal. De raad kan zich op dit moment echter op basis van alle relevante overwegingen – ruimtelijk, maatschappelijk, bestuurlijk – voor of tegen het plan uitspreken. Dat past bij de complexiteit van het vraagstuk waarbij de verschillende overwegingen een rol kunnen spelen bij uitvoering.

c. *Vertraging bij formeel bindend adviesrecht*

Wanneer de raad ervoor kiest om het bindend adviesrecht formeel toe te passen op dit initiatief, schuift de besluitvorming aanzienlijk op. Het college mag pas een vergunning verlenen nadat de raad een bindend advies heeft gegeven – en dat vergt voorbereiding, agendering en formele besluitvorming in de raad. In de praktijk betekent dit dat het project minimaal enkele maanden vertraging oploopt.

2. Opgave in Verdeelbesluit

De provincie Gelderland en verschillende gemeenten hebben bezwaar gemaakt tegen het Verdeelbesluit zoals dit in december is vastgesteld. Naar aanleiding van dit bezwaar heeft het Ministerie van Asiel en Migratie zeer recent het verdeelbesluit aangepast naar de oorspronkelijke taakstelling (zie de brief van 20 mei in de bijlage). Als reactie op dit aangepaste verdeelbesluit heeft de provincie Gelderland op 26 mei 2025 positief gereageerd (zie bijlage). Dit betekent voor onze gemeente opnieuw een opgave van 284 opvang plaatsen.

Inmiddels is aan de Provinciale Regie Tafel (PRT) afgesproken dat het nu voorliggend voorstel, namelijk het realiseren van noodopvang voor 200 vluchtelingen gedurende twee jaar, voldoende is voor onze taakstelling voor de komende twee jaar. Op het moment dat we nu geen concreet plan indienen, volgt uit de brief van 20 mei dat onze taakstelling teruggebracht wordt naar 284 plaatsen.

3. Voorbeelden van kleinschalige locaties

Ondanks het naar boven bijstellen van onze taakstelling door de minister van Asiel en Migratie naar aanleiding van bovengenoemd bezwaar willen we in deze memo ook stilstaan bij de vraag waarom we geen kleinschalige locaties realiseren. Tijdens de informatieavond zijn hier vragen over gesteld. Specifiek is verwezen naar voorbeelden in de gemeenten Laarbeek en Nederweert.

In het aangehaalde voorbeeld van Laarbeek heeft de gemeente beschikking over een bestaand gebouw waar weinig investeringen noodzakelijk waren om een opvang te realiseren. Dit kan (financieel) in een aantal gevallen sluitend worden geëxploiteerd. Bovendien is hier sprake van een zogenoemde TGO (Tijdelijke Gemeentelijke Opvang). Hierbij exploiteert de gemeente zelf en voor eigen risico de opvang, waarbij de gemeente gebruik maakt van een dagvergoeding die beschikbaar wordt gesteld door het COA.

In het voorbeeld van Nederweert is er ook sprake van een TGO (Tijdelijke Gemeentelijke Opvang). Hierbij exploiteert de gemeente Nederweert zelf en voor eigen risico de opvang, waarbij de gemeente gebruik maakt van een dagvergoeding die beschikbaar wordt gesteld door het COA.

Wij vinden het als college juist van belang dat het COA de locatie exploiteert, er beveiliging aanwezig is, geneeskundige dienst aanwezig is, en er een goed dag- en leefprogramma is. Daarbij vinden wij het belangrijk dat er geen extra druk op de voorzieningen in Lingewaard ontstaat en de dienstverlening vanuit de gemeente niet onder druk komt.

4. Bestuursovereenkomst:

Voor de noodopvang wordt een Bestuursovereenkomst afgesloten tussen het COA en de gemeente. Hierin maken we afspraken over zaken als: de periode van gebruik van de grond door het COA (2 jaar), het aantal opvangplaatsen en het maximumaantal vluchtelingen op de locatie (maximaal 200). Daarnaast worden er afspraken vastgelegd over het dag- en leefprogramma, onderwijs, gezondheidszorg, jeugdhulp en openbare orde en veiligheid

5. Dag- en leefprogramma

Een dag- en leefprogramma is voor zowel het COA als de gemeente Lingewaard een belangrijke voorwaarde om de leefbaarheid op en rondom de locatie te borgen. Het COA werkt samen met gemeente, werkgevers en lokale (maatschappelijke) organisaties om een breed aanbod te creëren, afgestemd op de wensen en behoeften van bewoners. De gemeente en het COA vinden het belangrijk dat bewoners een eigen verantwoordelijkheid hebben. Dit houdt onder andere in dat ze zelf koken, boodschappen doen en schoonmaken. Ook hebben ze een verantwoordelijkheid om de taal te leren, en workshops over gezondheid, veiligheid, rechten en plichten te volgen. In het dag- en leefprogramma is bovendien ruimte voor sporten, bewegen en culturele activiteiten. Daarnaast wordt er een beroep gedaan op vrijwilligers uit de gemeente Lingewaard om dit te ondersteunen en andere initiatieven te ontplooiën. Deze worden door medewerkers van het COA verbonden aan bewoners van de opvang.

Als gemeente vinden we het van belang dat bewoners van de noodopvang integreren in de samenleving. Daarvoor wordt er een Meedoenbalie geopend. Bij de Meedoenbalies werken COA-medewerkers samen met de lokale partners in de sociale basis op het gebied van welzijn, sport en cultuur. De Meedoenbalie helpt bij het zetten van een eerste stap in de integratie in de samenleving; van dagbesteding tot (vrijwilligers)werk. Asielzoekers mogen na 6 maanden verblijf in Nederland betaald werken. Als gemeente spannen we ons in om de gang naar werk zo eenvoudig mogelijk te maken.

6. Vragen bewonersavond

Voor de direct omwonenden hebben wij op 6 mei een besloten bewonersavond georganiseerd. Verschillende omwonenden hebben vooraf vragen gesteld. Deze vragen en de antwoorden treft u in de bijlage aan. Na 6 mei is het verdeelbesluit aangepast en onze taakstelling gewijzigd (zie kopje verdeelbesluit). In de beantwoording van de vragen hebben we ons antwoord hierop aangepast.

7. Financiële tegemoetkoming

Het Rijk heeft als uitgangspunt dat een opvanglocatie van het COA geen kosten met zich meebrengt voor een gemeente. Om de kosten die de gemeente maakt te vergoeden bestaan er drie regelingen:

1. Uitkering in het gemeentefonds. Gemeenten ontvangen gelden in het gemeentefonds voor de uitvoering van de Spreidingswet. In onze gemeente worden deze kosten aangewend voor de kosten van het projectteam.
2. Vergoeding vanuit het Faciliteitenbesluit COA. Bij realisatie van de noodopvang ontvangt de gemeente een vaste vergoeding per vluchteling. Uitgaande van de 200 asielzoekers voor een periode van twee jaar komt dit neer op een totaal bedrag van ongeveer € 90.000,-.
3. Vergoeding voor meerkosten vanuit het Faciliteitenbesluit COA: indien een gemeente aantoonbaar meer kosten maakt kan een beroep worden gedaan om deze kosten te vergoeden. Hiervoor wordt een aanvraag gedaan bij het ministerie.

Het komt voor dat gemeenten veel kosten moeten maken bij de voorbereiding om te komen tot realisatie van een opvanglocatie. Indien dit geval is kan de gemeente de daadwerkelijk gemaakte kosten declareren bij het ministerie zoals omschreven onder punt 3. Voor onze gemeente is daar vooralsnog geen sprake van. Indien dit wel het geval is doen ook wij een beroep op het Faciliteitenbesluit om de kosten vergoed te krijgen.

8. Participatie

In juni 2024 is door uw raad aangegeven dat we bewoners moeten betrekken ná bekendmaking van de opvanglocatie. Dit is een nadrukkelijk verschil met het vorig jaar door uw raad verworpen voorstel, waarin een participatief proces was opgenomen voorafgaand aan de locatiekeuze.

Bewoners zijn na besluitvorming op de volgende wijze meegenomen in de locatiekeuze:

- Direct omwonenden hebben een persoonlijke brief ontvangen en zijn uitgenodigd voor een besloten inwonersavond
- Omwonenden van het project Zandsestraat hebben een persoonlijke brief ontvangen met een aanbod om in gesprek te gaan met de gemeente.
- Alle inwoners van de kern Bemmels zijn per brief geïnformeerd.
- De inwoners van de gemeente Lingewaard zijn via een speciale pagina in het gemeentenieuws op de hoogte gesteld.
- Daarnaast hebben we inwoners geïnformeerd via de website www.lingewaard.nl/noodopvang

Na een (positief) besluit van de raad gaan we omwonenden betrekken bij de invulling van de noodopvang. Hiervoor maken we samen met de betrokkenen een participatieplan waarin afspraken en kaders worden gesteld. Dit conform het participatiebeleid en de Lingewaardse participatieaanpak.

We gaan in ieder geval direct na de besluitvorming van de raad starten met de volgende twee initiatieven:

- *Indeling terrein*

Het vlekkenplan dat bij het raadsvoorstel is gevoegd, is indicatief. We willen samen met de direct omwonenden kijken hoe we, binnen de kaders, tot een optimale invulling van het terrein kunnen komen.

- *Klankbordgroep*

Zoals al aangekondigd tijdens de bewonersbijeenkomst richten we een klankbordgroep in. Deze groep bestaat uit een vertegenwoordiging van (direct) omwonenden, het COA en de gemeente. Ook hebben we aan Beleef.Bemmels gevraagd om een vertegenwoordiger voor de klankbordgroep te leveren. De klankbordgroep helpt bij het voorbereiden van de opvang, het bevorderen van de integratie en het creëren van een veilige leefomgeving voor omwonenden en vluchtelingen. De groep blijft actief gedurende de periode dat de noodopvang open is.

9. Onderwijs

Kinderen die leerplichtig zijn zullen bij de Internationale Schakelklas (ISK) in Arnhem terecht komen. De ISK is een klas voor jongeren (12-18 jaar) die nieuw zijn in Nederland en nog geen of weinig Nederlands spreken. Het ISK is een regionale samenwerking waar wij met alle regiogemeenten samen optrekken. Na maximaal twee jaar gaan kinderen naar het regulier onderwijs. Basisschoolleerlingen (4-12 jaar) nemen deel aan het regulier onderwijs. De schoolbesturen zijn hierover geïnformeerd.

10. Vragen vanuit B06

Vraag: Het tijdstip van het onderzoek naar de locatie aan de Zandsestraat leverde onduidelijkheid op. Graag bij de stukken toevoegen de opdrachtbevestiging en de factuur van het onderzoek.

- *Contact met COA al in 2024 – maar locatie was nog niet bekend*
- *Besluit college via memo*
- *Vervolgens schouw van het COA*
- *Enz.*

Antwoord: Vanaf dat we gestart zijn met de voorbereiding van het raadsvoorstel van juni 2024 is er uiteraard contact geweest met het COA over opvang in Lingewaard. Over de locatie Zandsestraat hebben wij vanaf januari 2025 contact met het COA. Hierover kan het volgende beeld worden gegeven:

- **30-01-2025** eerste gesprek tussen het COA en de gemeente waarbij de gemeente aan het COA heeft verzocht de haalbaarheid te onderzoeken voor noodopvang voor 200 vluchtelingen.
- **06-02-2025** Fysieke schouw Zandsestraat door het COA
- **13-03-2025** Vlekkenplan COA
- **22-04-2025** Akkoord bestuur COA voor de noodopvang van 200 vluchtelingen op de locatie aan de Zandsestraat

Het onderzoek om de haalbaarheid aan de Zandsetraat te beoordelen heeft plaatsgevonden onder verantwoordelijkheid van het COA. Het COA voert dit onderzoek in eigen beheer uit en stelt hiervoor een (financiële) beoordeling op. Opdrachten en facturen bij dit onderzoek behoren daarmee tot de taken van het COA. Als gemeente hebben wij de uitkomst van het onderzoek ontvangen.

Vraag: Artikel 11 van het BBV schrijft voor dat het gemeentebestuur moet formuleren over de weerstandscapaciteit en de risico's. Lingewaard gebruikt hiervoor de Monte Carlo simulatie. Graag ontvangen wij de simulatie over de vestiging van een AZC in Lingewaard met een toelichting over de ontwikkeling van het risico en welke beheersmaatregelen worden genomen

Antwoord:

Met het realiseren van noodopvang loopt de gemeente geen financieel risico. Hieruit volgt dat het gebruik van de Monte Carlo simulatie niet van toepassing is.

Communicatie

Deze memo is openbaar en als zodanig toegevoegd aan de stukken van de raadsvergadering.

Vervolg

Op 5 juni aanstaande besluit uw raad over het voorstel om noodopvang te realiseren.

Bijlage(n)

- Brief Ministerie van Asiel en Migratie van 20 mei 2025
- Brief Commissaris van de Koning aan de Minister van Asiel en Migratie van 26 mei 2025
- Vragen en antwoorden die gesteld zijn tijdens de bewonersbijeenkomst op 6 mei 2025